

UDZIAŁ ZIEM ZACHODNICH W PRODUKCJI PRZEMYSŁOWEJ KRAJU

Jednym z największych osiągnięć gospodarki polskiej na Ziemiach Zachodnich jest ich rozwój przemysłowy. Dzięki niemu z jednej strony potencjał przemysłowy tych ziem przewyższył znacznie stan przedwojenny, a z drugiej — urósł do poważnych rozmiarów udział tych terenów w produkcji przemysłowej całego kraju.

W przemyśle Ziemi Zachodnich pracuje obecnie ok. 1 mln osób, podczas gdy bezpośrednio przed wojną zatrudniał on przeszło 700 tys. robotników. Według obliczeń szacunkowych obecna wartość produkcji przekroczyła poziom przedwojenny więcej niż o połowę¹. Ażeby zdać sobie sprawę z olbrzymich nakładów sił i środków, niezbędnych do osiągnięcia stanu przemysłowego przekraczającego poziom przedwojenny, przypomnieć należy straty, jakie poniósł przemysł Ziemi Zachodnich na skutek działań wojennych. Na ogólną liczbę 9 255 zakładów spisanych w połowie 1945 r. aż 6 727, tj. 73% zostało całkowicie lub częściowo zniszczonych. Spośród ogólnej liczby uszkodzonych zakładów 72% posiadało zniszczone budynki przemysłowe, 59% gospodarkę energetyczną oraz 90% urządzenia techniczne². Po uwzględnieniu stopnia zniszczeń w poszczególnych kategoriach zakładów okazuje się, że Polska uzyskała na Ziemiach Zachodnich przemysł posiadający zaledwie 30—40% potencjału przedwojennego. Z tego wynika, że zestawienie obok siebie aktualnej i przedwojennej wielkości produkcji i zatrudnienia oznacza praktycznie porównanie dwóch odrębnych przemysłów.

Jednakże odrębność ta nie wpływa tylko z faktu odbudowy prawie od podstaw przemysłu na Ziemiach Zachodnich. Porównywane przemysły różnią się także w istotny sposób pod względem jakości. Przemysł przedwojenny posiadał przeważnie znaczenie lokalne. Powojenny natomiast przemysł Ziemi Zachodnich wykracza swym zasięgiem daleko poza rynki lokalne. Niezależnie od tego jakościowe różnice pomiędzy obu przemysłami występują także w wyposażeniu zakładów.

O ile niezmiernie pożyteczne porównania ze stanem przedwojennym posiadają w dużym stopniu charakter historyczny, to ocena udziału Ziemi Zachodnich w produkcji przemysłowej całego kraju ma bardzo istotne znaczenie w chwili obecnej. Wykazuje ona, jak silnie gospodarka ta wrosła w organizm gospodarczy całego kraju i w jakim stopniu przyczyniła się do ogólnego rozwoju go-

¹ Z referatu min. prof. dra K. Secomskiego, wygłoszonego na II Ogólnopolskiej Naradzie Dziennikarzy w Koszalinie 3 Maja 1958 r. („Biuletyn Informacyjny ZAP” nr 110/237-I s. 6).

² Por. „Rocznik statystyczny 1947”, s. 72, tab. 4.

spodarczego państwa. Na przeprowadzenie takiej analizy pozwalają ostatnio opublikowane dane statystyczne w ujęciu regionalnym³.

Aczkolwiek publikacje te nie wyodrębniają danych statystycznych dla Ziem Odzyskanych, jak to miało miejsce w rocznikach statystycznych i innych materiałach zestawianych do 1950 r., to jednak pozwalają one na przeprowadzenie badań w zakresie gospodarki województw położonych na tych terenach.

Udział Ziem Zachodnich w produkcji globalnej przemysłu polskiego w 1956 r. ilustruje następujące zestawienie:

Województwo	Wartość produkcji w mln zł wg cen porównywalnych	%
Polska	262.722,0	100,0
Ziemie Zachodnie razem	64.154,4	24,4
w tym: olsztyńskie	3.190,2	1,2
gdańskie	12.383,0	4,7
koszalińskie	2.693,7	1,0
szczecińskie	4.784,7	1,8
zielonogórskie	5.114,2	1,9
wrocławskie	26.120,0	10,0
opolskie	9.868,6	3,8

Źródło: „Rocznik statystyczny 1957”, s. 62, tabl. 2.

Wynika z niego, że $\frac{1}{4}$ część produkcji przemysłowej w Polsce pochodzi z terenu województw położonych na Ziemiach Zachodnich. Największy udział w tej części posiada woj. wrocławskie razem z m. Wrocławiem. Kolejnymi, najbardziej rozwiniętymi ośrodkami produkcji przemysłowej są województwa gdańskie i opolskie. Udział pozostałych nie przekracza 2% produkcji ogólnopolskiej. Są na Ziemiach Zachodnich gałęzie przemysłu, których udział w produkcji ogólnokrajowej przekracza $\frac{1}{4}$ część całej produkcji. Oto zestawienie wartości przemysłu państwowego w ujęciu branżowym za ten sam okres:

Gałęzie przemysłu	Wartość produkcji w mln zł c. p.		Udział % Ziem Zach.
	w Polsce	na Ziemiach Zachodnich	
Przemysł państwowy ogółem	235.365,3	56.879,6	24,2
w tym:			
wytworzenie energii elektr. i ciepłej	5.931,5	1.159,9	19,2
przemysł paliw i koksochemiczny	19.431,7	2.222,7	11,5
hutnictwo żelaza	17.082,0	467,2	2,7
hutnictwo metali nieżel.	5.860,8	1.602,5	27,3
przemysł budowy maszyn i metalo- wy	42.999,6	10.623,7	24,8
przemysł chemiczny	9.580,7	2.319,4	24,2

³ Por. Główny Urząd Statystyczny, Ważniejsze dane o rozwoju społeczno-gospodarczym PRL wg województw, W-wa 1957, 169 tablic, s. 314 a także „Roczniki statystyczne” 1956 i 1957.

Gałęzie przemysłu	Wartość produkcji w mln zł c. p.		Udział % Ziem Zach.
	w Polsce	na Ziemach Zachodnich	
Przemysł gumowy	2.143,3	55,8	2,6
wydobycie minerałów	309,2	164,7	53,3
przemysł materiałów budowlanych	5.845,1	1.918,4	32,8
przemysł szklarski i porcelanowo-fajansowy	1.475,7	582,1	39,4
przemysł drzewny	7.251,0	3.265,0	45,0
przemysł papierniczy	2.615,1	982,2	37,6
przemysł włókienniczy	34.023,8	6.718,3	19,8
przemysł odzieżowy	4.033,4	1.218,4	30,2
przemysł skórzany, futrzarski i obuwniczy	4.857,0	1.732,8	35,3
przemysł tłuszczowy i mydlarsko-kosmetyczny	1.509,7	394,6	26,2
przemysł spożywczy	67.726,0	20.747,6	30,6
przemysł poligraficzny i produkcja przedmiotów kultury	1.944,1	358,4	18,5
inne gałęzie przemysłu	638,7	190,2	29,8
przemysł solny	106,9	—	—

Źródło: Ważniejsze dane... II przemysł, tabl. 3, s. 50.

To samo źródło posłużyło do budowy pozostałych tabel artykułu.

Jedynie w produkcji trzech przemysłów środków wytwórczych: hutnictwa żelaza, paliw i koksochemicznego oraz energetycznego jest udział Ziem Zachodnich stosunkowo mały. W pozostałych podstawowych przemysłach środków produkcji osiąga on lub przekracza wskaźnik średni całego przemysłu. Natomiast w przemysłach środków konsumpcji Ziemie Zachodnie stale dostarczają więcej aniżeli $\frac{1}{4}$ część krajowej produkcji.

Znaczny udział Ziem Zachodnich w produkcji całego kraju w zasadniczy sposób różni się od roli, jaką ten przemysł odgrywał w państwie niemieckim:

Gałęzie przemysłu	Udział wartości produkcji przemysłowej Ziem Zachodnich w:	
	produkcji Polski w 1956 r. ⁴⁾	produkcji Niemiec w 1936 r. ⁵⁾
Przemysł ogółem	24,4	6,4
w tym:		
wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej	19,2	8,5
przemysł budowy maszyn i metalowy	24,8	2,7

⁴ Wskaźniki dotyczą tylko województw Ziem Zachodnich a nie Ziem Odzyskanych.

⁵ Zestawiono na podstawie P. H. Seraphim Die Wirtschaft Ostdeutschlands vor und nach dem Zweiten Weltkrieg, Stuttgart 1952, s. 35.

Gałęzie przemysłu	Udział wartości produkcji przemysłowej Ziem Zachodnich w :	
	produkcji Polski w 1956 r.	produkcji Niemiec w 1936 r.
przemysł chemiczny	24,2	1,5
„ mat. budowlanych	32,8	12,1
„ drzewny	45,0	11,2
„ włókienniczy	19,8	6,3
„ odzieżowy	30,2	8,9
„ skórzany	35,3	3,9
„ spożywczy	30,6	7,0

Przedstawione dotychczas wskaźniki są wartościowym wyrazem rozmiarów produkcji wyrobów danej gałęzi. Ażeby zdać sobie w pełni sprawę z wagi przemysłu Ziem Zachodnich w gospodarce całego kraju, niezbędne jest rozpatrzenie — obok relacji wartościowych — rozmiarów produkcji w wyrazie rzeczowym. Nie zawsze bowiem wskaźniki wartościowe adekwatnie odzwierciedlają znaczenie danej gałęzi w gospodarce narodowej.

W przemyśle energetycznych (wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej oraz przemysł paliw i koksochemiczny) Ziemie Zachodnie razem z odzyskaną częścią Górnego Śląska wyprodukowały w 1957 r. prawie 7 mld KWh energii elektrycznej, tj. 32% produkcji ogólnokrajowej (przedwojenna produkcja 3,9 mld KWh), ok. 30 mln ton węgla kamiennego, tj. 32% wydobycia w Polsce, oraz 5,6 mln ton koksu, co stanowi 52% produkcji całego kraju⁶.

Bardzo istotną rolę odgrywają województwa Ziem Zachodnich w dostawach innych środków opałowych:

Wyroby	Jedn. miary	Polska	Ziemie Zachodnie	Udział %, Ziem Zachodnich
węgiel brunatny	tys. ton	6.182,7	5.914,4	95,7
torf opałowy	tys. ton	661,0	203,2	30,7
gaz świetlny	mln m ³	721,0	347,8	48,2

Okazuje się, że prawie całe wydobycie węgla brunatnego, uzupełniające nasz bilans opałowy, pochodzi z Ziem Zachodnich. Decydującą rolę odgrywa tu kopalnia w Turossowie w woj. wrocławskim (88% wydobycia krajowego). Reszta pochodzi z mniejszych kopalni położonych na terenie woj. zielonogórskiego. Należy zaznaczyć, że w wyniku realizowanych w obecnym pięcioletniu (1956—1960) inwestycji wydobycie węgla brunatnego na Ziemach Zachodnich kilkakrotnie wzrosło. Wyposażenie większości miast w gazownie jest przyczyną dużego udziału Ziem Zachodnich w produkcji gazu świetlnego kierowanego do sieci miejskiej.

W hutnictwie żelaza i metali nieżelaznych Ziemie Zachodnie wraz z odzyskaną częścią Górnego Śląska wyprodukowały w 1957 r. 533 tys. ton surówki żelaza, tj. ok. 15% produkcji krajowej (1937 r. 420 tys.) oraz 1200 tys. ton stali surowej tj. 23% produkcji krajowej (1937 r. — 520 tys.

⁶ Wg „Biuletynu Informacyjnego” ZAP nr 110, s. 7.

ton)⁷. Na te tereny przypada także ponad połowa produkcji miedzi elektrolitycznej, znaczna część wydobycia rud cynkowo-olowianych, produkcji cynku i ołowiu.

Województwa Ziem Zachodnich partycypują w znacznie większym stopniu w produkcji przemysłu budowy maszyn i metalowym. Oto zestawienie ważniejszych wyrobów tych gałęzi wytworzonych w r. 1956:

Wyroby	Jedn. miary	Polska	Ziemie Zachodnie	Udział % Ziem Zachodnich
kotły wodno-rurkowe (bez okrętowych)	t/h	1.845	784	42,5
turbiny parowe	MH	40	40	100,0
obrabiarki do obróbki wirowej metali	t	22.631	6.137	27,1
obrabiarki do obróbki plastycznej metali	t	6.603	1.851	28,0
maszyny i urządzenia dla przemysłu chemicznego	t	32.127	9.607	29,9
maszyny włókiennicze	mln zł c. p.	137,5	47,2	34,3
maszyny i urządzenia dla przemysłu spożywczego	t	12.792	3.504	27,4
maszyny i urządzenia budowlane i drogowe	t	30.165	8.381	27,8
wagony towarowe	szt.	12.328	11.133	90,3
statki pełnomorskie (od 100 DW f)	szt.	59	59	100,0
aparatura kontrolno-pomiarowa i laboratoryjna	mln zł c. p.	306,1	102,2	33,4
odlewy stalowe	tys. t	144,9	39,7	27,4
sprzęt kanalizacyjny i inne elementy kanalizacyjne	t	49.577	13.535	27,3
wagi przemysłowe	szt.	3.385	1.731	51,1

Jak z powyższego wynika, przemysł budowy maszyn województw Ziem Zachodnich zajmuje dominujące stanowisko w wytwarzaniu podstawowych środków komunikacji: wagonów towarowych i statków pełnomorskich. Dużą część tej produkcji przeznaczają na eksport. Równocześnie odgrywa on niezmiernie ważną rolę w produkcji dóbr inwestycyjnych dla innych gałęzi przemysłu, a zwłaszcza dla przemysłu metalowego, chemicznego, włókienniczego i spożywczego. Na Ziemiach Zachodnich razem z odzyskaną częścią Górnego Śląska wyprodukowano w 1957 r. łącznie 9 tys. ton obrabiarek, podczas gdy w 1937 r. wyprodukowano tam zaledwie 1.320 ton⁸. Działalność przemysłu budowy maszyn i metalowego rozpościera się na całym prawie terenie Ziem Zachodnich. Największą część produkcji przypada jednak na woj. wrocławskie i miasto Wrocław oraz woj. opolskie. Godzi się wszakże podkreślić, że

⁷ Wg „Biuletynu Informacyjnego ZAP”, nr 110, s. 7.

⁸ Wg „Biuletynu Informacyjnego ZAP”, nr 110, s. 7.

np. w produkcji maszyn włókienniczych aż 16% ogólnokrajowej wytwórczości przypada na woj. zielonogórskie, a w produkcji wag przemysłowych 25% na woj. koszalińskie oraz 22% na woj. szczecińskie.

Na osobne omówienie zasługuje znaczenie omawianego przemysłu w zaopatrzeniu wsi. Ogólna produkcja maszyn i narzędzi rolniczych na terenie województw Ziem Zachodnich wynosi $\frac{1}{5}$ część tej produkcji w całej Polsce. W wytwórczości szeregu maszyn rolniczych zajmują one jednak stanowisko monopolistyczne: tylko na tych terenach wytwarza się brony talerzowe, sadzarki do ziemniaków, siewniki do nawozów, kopaczki do ziemniaków i wialnie. Nadto pochodzi z nich 56% ogólnej ilości sieczkarni siłnikowych oraz 71% narzędzi gospodarskich. Także tutaj warto zaznaczyć duży udział woj. koszalińskiego oraz olsztyńskiego.

Wreszcie wspomnieć trzeba o roli przemysłu metalowego województw Ziem Zachodnich w dostarczaniu na rynek dużej części wyrobów metalowych i elektrotechnicznych powszechnego użytku. Wytwarza on np. przeszło 25% naczyń emaliowanych żeliwnych i 42% wózków dziecięcych. Z Dolnego Śląska pochodzi 65% ogólnokrajowej produkcji lampowych odbiorników radiowych.

Niezmiernie istotną rolę odgrywa w gospodarce kraju przemysł chemiczny położony na Ziemiach Zachodnich. Oto bliższe dane o produkcji niektórych wyrobów:

Wyroby	Jedn. miary	Polska	Ziemie Zachodnie	% w stos. do produkcji kraju
Kwas siarkowy techniczny (w przeliczeniu na 100%)	tys. t.	481,4	203,1	42,2
amoniak syntetyczny	tys. t.	203,4	92,2	45,3
nawozy azotowe	tys. t.	853,3	319,3	37,4
nawozy fosforowe	tys. t.	638,9	226,1	35,4
tlen gazowy sprężony (w przelicz. na 98,5%)	tys. t.	70,0	26,4	37,7
garbniki syntetyczne i roślinne (w czystym składn.)	t	3.199	1.865	58,3
przędza sztucznego jedwabiu	t	16.288	5.613	34,5
włókno cięte	t	38.989	18.861	48,4
steelon	t	792	792	100,0
wyroby z polichloroku winylu	t	6.516	2.294	35,2
tkaniny powlekane	tys. m ²	7.644,4	6.338,9	82,9
biel cynkowa	t	28.364	7.893	27,8

Zestawienie uwidacznia szczególnie duże znaczenie przemysłu chemicznego województw Ziem Zachodnich — skoncentrowanego zwłaszcza w woj. opolskim i wrocławskim — w dziedzinie chemii podstawowej. Na terenach Ziem Zachodnich razem z odzyskaną częścią Górnego Śląska wyprodukowano łącznie ok. ćwierć miliona ton kwasu siarkowego, co stanowi ponad 4-krotny wzrost w stosunku do produkcji w 1937 r.⁹ Tereny te zajmują poważną pozycję w dostarczaniu rolnictwu całego kraju tak bardzo potrzebnych nawozów sztucznych. Można tu dodać, że pochodzi z nich także prawie 70% całej produkcji wapna

⁹ Wg „Biuletynu Informacyjnego ZAP”, nr 110, s. 7.

nawozowego. Wreszcie z zestawienia wynika wysoki udział Ziem Zachodnich w najmłodszych dziedzinach polskiej chemii, a mianowicie w wytwarzaniu sztucznego włókna oraz wyrobów z tworzyw sztucznych. W produkcji tej największy udział przypada na woj. wrocławskie, zielonogórskie, a także szczecińskie.

Przemysł materiałów budowlanych (łącznie z wydobyciem materiałów dla budownictwa) znajdujący się na terenie województw Ziem Zachodnich, stanowi $\frac{1}{3}$ potencjału produkcyjnego tej gałęzi w całej Polsce. W owej niezmiernie ważnej obecnie dziedzinie dostarcza on dużą część wyrobów, na które istnieje znaczne zapotrzebowanie we wszystkich dziedzinach gospodarki.

Wyroby	Jedn. miary	Polska	Ziemie Zachodnie	Udział % Ziem Zachodnich
cement	tys. t.	4.035,1	2.761,7	34,3
wapno palone (bryły)	tys. t.	1.408,0	592,6	42,1
gips palony	tys. t.	67,0	28,0	41,8
cegła palona (z klinkierową)	mln szt.	2.624,0	723,2	27,6
w tym: dziurawka	mln szt.	411,4	164,3	39,9
wapienno-piaskowa	mln szt.	162,1	77,8	48,0
pustaki palone	tys. szt.	21.166,6	9.661,1	45,6
kafle	tys. szt.	43.658,9	12.843,2	29,4
dachówka palona	mln szt.	114,8	63,7	55,5

Jak wynika z przytoczonych danych, przemysł materiałów budowlanych na Ziemiach Zachodnich jest dostawcą wszystkich podstawowych wyrobów niezbędnych dla budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego. Ma on wszelkie możliwości dalszego zwiększenia swej produkcji, i to na terenie każdego prawie województwa. W 1956 roku województwo olsztyńskie, koszalińskie i szczecińskie produkowały jedynie po ok. 2% ogólnej ilości cegły w kraju. Przemysł materiałów budowlanych dostarcza również pokaźnych ilości surowców niezbędnych do budownictwa zarówno powszechnego, jak i noszącego charakter specjalistyczny. Dolnośląskie kopalnie są prawie wyłącznym dostawcą kwarcytu, skalenia, surowego kaolinu oraz większości rodzajów glin surowych ogniotrwałych. Wytwórnice, znajdujące się na Ziemiach Zachodnich, dostarczają 93% ogólnopolskiej produkcji kamionki kanalizacyjnej, 26% wyrobów szamotowych oraz 28% zasadowych.

Bogate złoża surowcowe na Ziemiach Zachodnich warunkują również rozmiary produkcji przemysłu szklarskiego i porcelanowo-fajansowego. W tej dziedzinie reprezentują one 31% ogólnopolskiej produkcji wyrobów ze szkła, około 30% produkcji szkła ciągniętego okiennego, prawie 50% porcelany elektrotechnicznej i technicznej oraz stołowej, przeszło połowę fajansu sanitarnego i całą krajową produkcję kamionki gospodarczej.

Ogólnie biorąc, Polska jest krajem ubogim w lasy. Średni wskaźnik lesistości wynosi zaledwie 22%. Tym większe znaczenie dla całej gospodarki mają rozległe lasy Ziem Zachodnich, stanowiące przeszło połowę ogólnych zasobów państwa, oraz oparty na nich przemysł drzewny i papierniczy. Produkcja ważniejszych wyrobów tych gałęzi wynosiła w r. 1956:

Wyroby	Jedn miary	Polska	Ziemie Zachodnie	Udział % Ziem Zachodnich
tarcica	tys. m ³	6.422,5	3.088,5	48,1
podkłady normalnotorowe	tys. m ³	364,6	184,1	50,5
fryzy	tys. m ³	100.522,0	45.100,0	44,9
okleiny	m ³	14.232	6.339	44,5
obłogi	m ³	31.492	19.337	61,4
plyty stolarskie	m ³	85.558	43.811	51,2
plyty pilśniowe	tys. m ²	14.404,6	9.374,2	65,1
deszczuki posadzkowe	tys. m ²	2.577,1	976,2	37,9
meble	mln zł. c. p.	2.391,3	912,0	38,1
zapałki	skrzynki po 5000 pudełek	330.019	188.494	57,1

W produkcji przemysłu papierniczego województwa Ziem Zachodnich uczestniczą w podobnie wysokich rozmiarach: dostarczają one przeszło połowę całej produkcji ścieru drzewnego, 27% celulozy, przeszło 40% papieru oraz 36% tektury produkowanej w całym kraju. O ile w dotychczas omówionych gałęziach na ogół dominowały ze swą produkcją woj. wrocławskie i opolskie, o tyle w przemyśle drzewnym i pokrewnych największy udział wykazują województwa olsztyńskie, koszalińskie, zielonogórskie, a także szczecińskie. To ostatnie województwo utrzymuje swoją wysoką lokatę także w przemyśle papierniczym (33% produkcji krajowej papieru gazetowego i 15% drukowego).

Co się tyczy przemysłu włókienniczego (łącznie z dziewiarskim), to na Ziemiach Zachodnich można wyodrębnić następujące główne ośrodki produkcji: w wojew. wrocławskim, zielonogórskim, a także w woj. opolskim. Z nich pochodzi większa część produkcji poniższych wyrobów:

Wyroby	Jedn. miary	Polska	Ziemie Zachodnie	Udział % Ziem Zachodnich
przędza lniana	t	4.980	2.714	54,5
nici szwalne	t	3.649	1.751	48,0
tkaniny bawełniane	tys. m	556.444,1	160.328,5	28,8
tkaniny jedwabne	tys. m	85.528,1	28.848,5	31,4
dywany	m ²	619.772	35.491,1	57,3
chodniki	tys. m ²	1.278,4	598,7	46,8
wyroby dziewiarskie	t	11.600	300,5	25,9
filce tkane	t	308	191,0	62,0

Już przytoczone przykłady świadczą o tym, że na Ziemiach Zachodnich powstał poważny konkurent dla przemysłu włókienniczego Łodzi, Bielska i okręgu białostockiego. Jego produkcja odgrywa poważną rolę na rynku artykułów konsumpcyjnych. W parze z przemysłem włókienniczym idzie na tych terenach przemysł odzieżowy. Przerabia on łącznie 1/3 część całego przerobu tkanin w przemyśle konfekcyjnym kraju. Z tej części prawie 12% przerobu ogólnokrajowego przypada na woj. wrocławskie a 8% na wojew. szczecińskie. Na cały teren województw Ziem Zachodnich przypada 36% prze-

robu tkanin bawełnianych, przeszło 30% wełnianych, 27% jedwabnych, 30% lnianych oraz 63% tkanin pluszowych. Jak z tego widać, pozycja przemysłu odzieżowego tych terenów jest prawie jednakowo silna we wszystkich branżach.

Podobnie istotną rolę w zaopatrzeniu rynku odgrywa ostatni z przemysłów lekkich na Ziemiach Zachodnich: przemysł skórzany, futrzarski i obuwniczy. Na 1,7 mld zł wartości ogólnej produkcji w 1956 roku, które stanowiły przeszło 35% produkcji tej gałęzi w Polsce, składają się m. in.: wytwarzanie prawie 44% dostarczanego na rynek obuwia, w tym 37% skózanego oraz 57% tekstylnego i kombinowanego, 27% produkcji skór twardych i 22% miękkich. Na pierwsze miejsce wybijają się w tej dziedzinie woj. opolskie. Reprezentuje ono ok. 20% krajowej produkcji obuwia oraz 11% ogólnej ilości skór twardych.

Przemysł spożywczy stanowił zawsze dominującą gałąź produkcji na Ziemiach Zachodnich. Był on integralnie związany z rolnictwem, które przy swej wysokiej towarowości stanowiło dobrą bazę zaopatrzenia surowcowego. Tak jest niewątpliwie i teraz. Wprawdzie wydajność rolnictwa tych terenów nie osiągnęła jeszcze poziomu przedwojennego, to jednak już dzisiaj wykazuje ono wysoką towarowość produkcji; jest zatem wystarczającym źródłem zaopatrzenia dla przemysłu rolno-spożywczego. Jeśli dodamy do tego, że pozostałe tereny Polski — poza województwem poznańskim i bydgoskim — nie posiadają dostatecznie rozwiniętego przemysłu rolno-spożywczego, to zrozumiały jest stąd duży udział tej gałęzi wytwórczości w sumach ogólnopolskich. Dla ilustracji tej tezy zestawiono wielkość produkcji dla szeregu wyrobów tego przemysłu:

Wyroby	Jedn. miary	Polska	Ziemia Zachodnie	Udział % Ziemi Zachodnich
Mięso z uboju	t	765.628	201.091	26,3
w tym: wołowe	t	132.121	42.077	31,6
kiełbasy i wędzonki	t	190.410	50.780	26,7
ryby wędzone	t	11.343	7.077	62,4
konserwy z ryb	t	13.829	9.498	68,7
masło śmietankowe	t	62.264	23.513	37,8
sery dojrzałe	t	10.847	6.123	56,5
tłuszcze roślinne (jadalne)	t	55.300	23.691	42,8
przemiał zbóż	tys. t	5.768,3	2.001,6	34,7
cukier z kampanii w przelicz. na biały	t	777.128	262.703	33,8
makaron	t	36.719	18.714	50,9
mąka ziemniaczana	t	76.732	30.389	39,6
piwo	hl	5.194.745	1.936.620	37,3
spirytus surowy (w przeliczeniu na 100%)	tys. l	88.473,8	38.228,4	43,2
wódki gatunkowe (w przeliczeniu na 100%)	tys. l	9.620,0	4.367,9	45,4
wina i miody	tys. l	76.774,0	29.390,8	38,3
marmolada	t	36.572	10.564	28,9
dżemy	t	10.333	3.032	29,0

Z powyższych danych wynika, że przemysł spożywczy Ziemi Zachodnich zajmuje w kraju dominującą pozycję prawie we wszystkich rodzajach tej gałęzi: w przemyśle mięsny, rybny, mleczarski, tłuszczowy, młynarski, cukrowniczy, piwowarsko-słodowniczy, spirytusowy i przetwórstwa owocowego. Analiza rozmieszczenia tej produkcji w poszczególnych województwach dowodzi względnie równomiernej jego lokalizacji na całym terenie owych ziem. Stanowi on podstawę gospodarczego istnienia wielu miast i miasteczek tych terenów.

W zakończeniu należy stwierdzić, że od okresu, który obejmują wyżej przytoczone dane statystyczne, nastąpiło szczególnie duże ożywienie życia gospodarczego na Ziemiach Zachodnich. Doprowadziło ono do odbudowy i uruchomienia szeregu zniszczonych przez wojnę obiektów przemysłowych. Z tych względów aktualny udział produkcji tych terenów w produkcji całego kraju jest zapewne jeszcze wyższy aniżeli w r. 1956. Przemysł Ziemi Zachodnich, wybudowany w swej lwiej części rękami polskich robotników i inżynierów, odgrywa zasadniczą rolę w gospodarce polskiej. Równocześnie stanowi on dobrą podstawę dla pomyślnego rozwoju kraju w przyszłości.